

העצבי והעצדק

יד"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד ♦ פרשת ויגש-ויחי תשפ"ד

גליון מס' 109 ♦ שנה ד'

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה וגו'. במדרש ויגש אליו יהודה וגו'. במדרש מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה [משלי כ ה] זה יהודה, י"ל ואיש תבונה ידלנה, ידלנה לשון דלות והכנעה, יהודה איש תבונה נקט בטכסיס דרך ענוה והכנעה לפני יוסף אעפ"י שהוא עצמו בחי' מלכות עכ"ז הדלה עצמו בהכנעה בי אדוני ידבר נא עבדך וכו' לקיים מ"ש מענה רך ישיב חימה [טו א], איתא בתוספתא ברכות [פ"ד הט"ז] מפני מה זכה יהודה למלכות מפני הענוה שנאמר ועתה ישב נא עבדך וכו', ופירש רבינו מהר"ל בנתיב הענוה [פ"ו] דלחכי מדה המיוחדת למלכות ענוה היא, כי כל הבורח מן הגדולה הגדולה רודפת אחריו. ועי"ז פייס את יוסף עד שנתעוררו רחמיו ונתוודע אל אחיו.

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר וגו'. צ"ב למה נכנס יהודה בעובי הקורה לדבר אל יוסף יותר מראובן בכור האחים, ומה שהתנצל באמרו גם עבדך ערב את הנער וכו', גם ראובן היה ערב בדבר כמו שאמר את שני בני תמיית וכו'. וי"ל עפ"י מה שכתב בספר חסד לאברהם [מעין ד' נהר י"ג] דע כי י"ב סגולות נבראו בעולם וכל אחד מהם ניתן לשבט אחד ואלו הן, הא' סגולת הדבור ליהודה שהיה לו יתרון בכח הדבור על כל האדם ע"כ. לפיכך נבחר יהודה לדבר לפני המלך.

בי אדני ידבר נא עבדך דבר וכו' כי כמוך כפרעה. במדרש [ב"ר פצ"ג ו'] מה פרעה מלך ואתה שני לו בארץ מצרים כך אבא מלך בארץ כנען ואני שני לו. י"ל רמז ב' אדני ידבר ר"ת אבי, רמז לו להבין שכל דבריו הם דברי אביו המלך המדבר מתוך גרונו.

ידבר נא עבדך דבר באדני אדני. למה הזכיר אדניו פשיטא שאינו שומע אלא באדניו את המדבר,

לה"ר ועפ"י דת תוה"ק דינו להצטרע ומצורע חשוב כמת.

אם לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני. תספון כתיב חסר ו' וחסר י' (כ"כ כל בעלי המסורה לבד המאירי בקריט ספר), אולי י"ל מלשון סף ופתח הבית כלומר לא תעברון על סף ביתי לראות פני.

ותאמר אל עבדך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו. היכן מצינו ששם עין עליו והרי התורה לא ספרה דבר שקר ח", י"ל שם עין עליו לשמירה ע"י שם, ונרמז בתיבות עבדך"ן הורדה"ו אל"י ואשימ"ה ס"ת יוה"ן שם של שמירת הדרך היוצא מס"ת הכתוב כ"י מלאכיו יצוה לך וזהו שימת עין עליו ע"י שם שלא ינזק בדרך.

ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טרוף ולא ראיתיו עד הנה. צ"ב למה הוצרך לספר עתה זכרונות מה שאמר אז מאי נפקא מינה עתה בזה, וגם למה לא השלים דבריו כדרך שאמר בשעתו 'טרוף טרוף יוסף', ועוד מה הוסיף באמרו ולא ראיתיו עד הנה, פשיטא מאחר שנטרף ודאי שלא ראהו, גם מה האריך לומר ויצא האחד מאתי פשיטא שמאתו יצא כי הוא שלחו הול"ל ויצא האחד ואומר וכו'. וי"ל הנה כשיצא יוסף מבית יעקב נפרד ממנו בדבר הלכה בסוגית עגלה ערופה כמו"ש חז"ל, וענינו מבואר בתורה [דברים כא א] כי ימצא חלל באדמה וכו' נופל בשדה לא נודע מי הכהו וכו'. ועכשו שקריו אסון תלה יעקב את הסיבה בכך שנפרד ממנו בענין רע ולמדו סוגיא שנטרף אדם לא נודע מי הכהו ועבר על הכתוב אל תעמוד בדבר רע [קהלת ח ג], דמה"ט אין מפסיקין בקללות. וזהו שהתאונן יעקב ואמר ויצא האחד מאתי פ' בעת יציאתו ממנו ואומר אך טרוף טרוף אמרתי לו אז את דין כפרת ישראל באדם שטרופ טרוף, ואולי משום כך אירע אסון ולא ראיתיו עד הנה.

י"ל עפ"י המבואר בספר הישר ומובא בתרגום יונתן ב"ע דברי יהודה הלא ידעת את אשר עשו שני אחי שמעון ולוי לשכם עבור דינה אחותם ואף מה יעשו בעבור בנימן וכו'. וז"ש יהודה ידבר נא עבדך באדני אדוני, הלא בודאי שמעו אונן זה לא מכבר מעשה אחינו הגבורים מה שהרגו בשכם ובמלכי האמורי מה עשו וכו', ועתה דע לך.

ידבר נא עבדך דבר באדני אדוני. מהו אותו 'דבר' שרמז כאן הול"ל ידבר נא עבדך באדני אדוני. וי"ל עפ"י פירש"י עה"פ כי כמוך כפרעה מדרשו סופר ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה ע"י זקנתי שרה על לילה אחת שעכבה. והנה שם כתיב [בראשית יב יז] וינגע ד' את פרעה נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם, פירש"י על 'דבר' ע"פ דיבורה אומרת למלאך הק והוא מכה, וזה שאמר לו יהודה ידבר נא עבדך 'דבר' וכו' כי כמוך כפרעה, סופר ללקות עפ"י הדיבור שלי כמו שלקה פרעה ע"י דיבור זקנתי.

ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו. נקט לשון נותר אבל יעקב אמר לעיל [מב לה] ויאמר לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר, ולא אמר נותר, והנה כתב הרשב"א בתורת הבית על מ"ש בגמ' [חולין נה:] לענין טחול שניקב דאי אשתייר כדינר זהב כשר, כתב עובי דינר זהב לא ידענו שיעורו ומ"מ הוא פחות מחצי עובי הטחול מדאמר ואי אשתייר ושיוור הוא פחות מחציו, הובא בטו"ד ובט"ז [סי' מ"ג סק"ז]. ולפי"ז יש לבאר כונת יהודה כי מאחר שאחיו מת הרי הוא חשוב בעיני אביו במדה יתירה כנגד שנים ולכן אביו אהבו, אבל לעיל בדברי יעקב אמר והוא לבדו נשאר כי מתוך השנים היה בנימין הקטן והמעט מבני רחל.

ונאמר אל אדוני וכו' ואחיו מת. במדרש תמיהו על יהודה היאך אמר דבר שאינו אמת ע'י פירש"י, וי"ל כונתו כי יוסף הביא דבה וסיפר

פרשת ויחי

ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים. באונקלוס ויונתן ב"ע תרגמו נא כען כלומר עתה ופירושו שלא יקברנו אפי' לפי שעה במצרים, אך יש מפרשים שפירושו נא לשון בקשה ולכאורה הוא מיותר דכבר אמר אם נא מצאתי חן בעיניך. ואולי י"ל נא לשון חצאין כדכתיב אל תאכלו ממנו נא [שמות יב ט] פירושו חצי חי וחצי צלוי, והכי נמי ציוה שלא יעשה לו קבורת חצאין בארון במצרים ולאחר זמן יובילו לארץ אלא מיד יקברו בקברי אבותיו בארץ ישראל.

אל נא תקברני במצרים. י"ל בדרך צחות אל נא תקברני במצרים שלא יקבור שמה את זכרו ומורשתו. שמעתי מעשה בת"ח מופלג אחד שהזמינו אותו לכהן כרב אב"ד בעיירה קטנה והוא סרב כי אינם בני תורה, הפצירו הפרנסים ושלדוהו בדברים גודל חשיבות הישוב שמצויים בו כו"כ קברי גדולי ישראל רש"י מהרש"א ומהר"ל וכו', בשמעו כך נענה להם ובא להיות רב בעיר, לימים ביקש לפקד את קברי הצדיקים שבעיר הלך לביה"ח שפשפש ולא מצא, הלך אל הפרנסים למה רמיתוני הלא אינם קבורים כאן אלא רש"י בעיר מיץ ומהרש"א באוסטרהא ומהר"ל בפראג, השיבו לו טעות בידך שמה אינם קבורים כי זכרם לא יוסף מהעיר ולומדים שם בבית המדרש תורתם ודבריהם חיים וקיימים, אבל כאן בעירנו קבורים הם טובא, וז"ש יעקב לבנו יוסף אל תקברני במצרים.

ויאמר אנכי אעשה כדברך ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה. צ"ב מאחר שהבטיח לו יוסף אנכי אעשה כדברך למה הצריכו עוד להשבע, גם מהו אמרו אנכי אעשה וכו' הול"ל אעשה כדברך, ועוד מה ענין לכאן וישתחו ישראל על ראש המטה. וי"ל כונת יוסף היתה לדייק אנכי בלבד אעשה כלומר כל זמן שאני כאן אעשה, ויעקב הבין את כונת יוסף כלומר שלאחר מותו אין בניו מחוייבים בהבטחתו, ע"כ ביקש יעקב השבעה לי ואז תחול השבועה גם על בניו הנולדים כבר לפי כמה שיטות הפוסקים [עיי' יו"ד רמ"ח], אבל דא עקא מה יעשה אם בניו ימרו את פיו ח"ו ולא יקיימו את שבועת אביהם, ע"כ סיים וישתחו ישראל וכו'.

שהיתה מטתו שלימה ולא היה בה רשע ובודאי יקיימו את השבועה.

ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה. צ"ב למה הוצרך לספר וישבע לו פשיטא שקיים מצות אביו. וי"ל מאחר שנצטוו לשים ידו תחת ירכו היה חושש יוסף הצדיק להרהור ח"ו, וסגולה לביטול הרהורים רעים איתא בכתבי האריז"ל [משנת חסידים שארית יום א' פ"א ו'] לכיון בשם גדשנא"ל שהוא מסוגל לבטל הרהורים רעים, וז"ש וישבע לו, וישב"ע עולה בגימ' גדשנא"ל.

וישתחו ישראל על ראש המטה. פירש"י תעלא בעידינה סגיד ליה. י"ל בצחות, תעלא לשון תועלת, רק בזמן שיש לך תועלת ממנו תסגוד לו ואם לאו מהר ומלט נפשך ממנו.

ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וגו'. פירש"י אפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד וכו', יש לומר דלפי שהיה רגיל בתלמוד אפילו בגלות מצרים לפיכך זכה שיצא ממנו יהושע שיקבל תורה ממש וילמד תורה לישראל כדפירש"י להלן עה"פ אחיו הקטן יגדל ממנו.

ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים. צ"ב מה היה המקרא חסר בלא תיבת 'עמו' פשיטא היות ולקחם ודאי היו עמו, ועוד הלא לא היו לו בנים אחרים אלא אלו ולמה פרט שמותם, ועוד למה פסק בתיבת את בין שניהם הול"ל את מנשה ואפרים. י"ל כונת יוסף עתה היתה להתברך הוא עצמו מאת אביו וכן פתח יעקב אמריו ויברך את יוסף ויאמר וכו', ולשם כך יש צורך שאביו יכיר את מהותו וידע במה לברכו, והנה יוסף היה איש אשכולות ונכללו בו ב' בחינות תורה וגדולה והם מנשה ואפרים בניו, לכן לקח אותם עמו כדי להתברך מפי אביו באלו שתי הבחינות, וז"ש ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים כל אחד ובחינתו לחוד, את שניהם נטל עמו לצורך ברכתו כי בו נכללו וממנו יצאו.

הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה. דהנה בגמ' [קדושין ג:] איבעיא להו בנו והוא רבו מהו שיעמוד אביו מפניו, וכתב הרא"ש שם [ס' נ"ז] דלא איפשטא האיבעיא וספיקא דאורייתא הוא, ואמרו עליו על רבינו מאיר מרוטנבורג שמוים

שעלה לגדולה לא הקביל פני אביו ולא רצה שאביו יבא אליו. והטעם שלא הקביל פני אביו משום שלא רצה שאביו יקום מפניו, י"ל דמטעם זה מיד כשהוגד ליעקב על ביאת יוסף הקדים לישב על המטה כדי שלא יזדקק לעשות כן בפניו של יוסף דודאי לא ניחא ליה בכך.

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו. לכאורה קשה הרי לא מצינו שהוליד אחריהם כלל, והרמב"ן העיר לזה ברמז עיי"ש, ועוד מהו אשר הולדת הוה ליה למימר אשר תוליד, אולי י"ל הכונה לעשרה טיפין שיצאו ממנו בשעת הנסיון גם הם נכללו בקדושה ולא הלכו לריק ח"ו כי הם עשרה הרוגי מלכות כמו"ש האריז"ל [עץ חיים שער ח פ"ג] ויפוזו זרועי ידיו שהוא סוד י' טפין דאזדריקו מבין הצפרנים כנזכר בתיקון ס"ט כנודע כי הם עצמם בחי' המלכים, כי הנה ביטול המלכים היה לפי שלא נתקן עדיין כחדא אדם דכר ונקבא. וזהו עצמו סוד טיפי הזרע של יוסף שיצאו בלתי נקבה אלא מזכר לחוד והם הם י' הרוגי מלוכה ע"כ. וז"ש ומולדתך אשר הולדת לשון עבר, גם הם לך יהיו לזכות, ומה שאמר אחריהם פ' אחריהם בערכם.

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען. מובא משמיה דהגר"א ז"ל עה"פ שאמר יעקב עלי היו כולנה [לעיל מב לו] רמז לצרותיו של יעקב ע"ש ל'בן יוסף ונרמז בפסוק ותאמר לו אמו עלי קללתך בני וגו' [לעיל מב יג] רבקה גלתה ליעקב ששלוש קללות אלו יהיו לו לפיכך כשבקשו השבטים להוריד את בנימין התאונן ואמר עלי היו כלנה כלומר הרי כל צרותי הן רק עלי ומדוע נוסף גם בנימין שאינו כלול בזה ע"כ. ולפי"ז נראה לרמזו כאן מתה עלי רחל כלומר צרה זו כוללת כולן, ואולי יש לרמזו בפסוק הרומז למדת רחל [משלי לא כט] אשת חיל עטרת בעלה, וואת עלי"ת על כלנה, וז"ש עלי רחל והבן.

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל וכו' בעוד כבדת ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם. פירש"י ואקברה שם ולא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ וידעתי שיש בלבך עלי אבל דע לך שע"פ הדבור קברתיה שם וכו'. י"ל עפ"י מה שפירש בס' חנוכת התורה בהגדה של פסח וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור לפי המובא בספר הק' המשיך בעמ' ד'

מראשי צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

סיפורים ועובדות קודשי מרבנינו צבי אלימלך מדינוב זיע"א

לכבוד יומא דהילולא ח"י טבת

הנשה בפסוק על כן לא יאכלו בנ"י את גיד הנשה התלהב מאד ורקע ברגליו עד שכל הביהמ"ד רעד, באותה עת נכח שם בבית המדרש חתן הרב דמתא שהיה אברך עילוי והיה הולך בלבוש חסידי וילא שמו יוסף טארלער ימ"ש, ונענה בדרך הלצה יש לנו מזל שהמלאך לא נגע לו בקצה החזה בשפיץ ברוס"ט כי אז היה נאסר עליו לאכול את החזה, והאנשים שעמדו סביבו פרצו בצחוק ומיד נתכרכמו פניו של הבני יששכר והחורו מפחד והפסיק באמצע הקריאה לשאול מה היה כאן, אמרו לו שאיזה אברך אמר איזה דבר בדיחותא נענה הבני יששכר ואמר מוטבטחי שישתמד ביום כפור, מיד לאחר שגמר הקריאה הלך הבני יששכר לחותנו רב העיר ושם בבית חותנו כבר היו בכיות ויללות חושך ענן וערפל בשמעם מה שאמר הבני"ש ואמר לו באתי לומר לך שתשתדל שבתך תתגרש מרשע זה, וחזרתו התחיל להמליץ בעדו שכבר יש לו שני ילדים ממנה ולא כיון ח"ו לשום דבר רע אלא שהוא מטבעו אוהב לומר מילי בדיחותא. אמר לו הבני יששכר אם אינך רוצה עוד התחרט על כך ונפנה והלך לו, ובמוצאי יום כיפור יצא האברך הזה לשמד, לאחר מכן אמר המשומד אמנם השתמדתי אבל לא ביום שהבני יששכר קבע ביום הכיפורים, כשהגיעו דבריו לאזני

הלזה איך השוחט הזקן אמר להשוחט הצעיר הטרם תדע כי עין אנשי העיר משיגות על מעשינו על כן תדקדק היטב לבל תעשה עוד כמו שהיינו עושים עד עתה, אז נוכחו לדעת כי דבר אלקים אמת בני הקדוש הר"ר ז"ע ומיד העבירו את השוב"ם האלו ממשמרתם וחמת המלך מלכו של עולם שככה ותעצר הגמפה ולא נשמע עוד פרץ וצווחה ברחובותם, כה סיפר הגה"ק מאפטא אל רבינו. והנה לא ארכו הימים והגיע ובה כתב תלונה מבית המשפט אל השו"ב דק"ק טשיטש מקום מגורי חותנו של רבינו ז"ע מנכרית אחת שהיתה תובעת מהשו"ב הנ"ל להחזיק את הילד אשר ילדה ממנו רח"ל ואז נודע קלונם ברבים והעבירוהו ממשמרת שחיטתו כי פיגול הוא ולא ירצה, ולעומת זה גם נודע לעיני כל הקהל גדלו ותפארתו של רבינו ז"ע אשר הרגיש בדבר זה ברוה"ק בעת אשר עדיין לא עלתה הדבר על דעתו של שום אדם והיה לפלא. (עשר צפחות אות ד')

סיפר הרה"ק מקלויזנבורג וצוק"ל אשר פעם שבת זקה"ק הבני יששכר ז"ע בעיר שנעדישו בפרשת וישלח, ובערש"ק אחר הצהרים קרא שנים מקרא מתוך ספר תורה כדרכו בקודש מעוטרת בטלית ותפילין ובהתלהבות, כאשר הגיע לפרשת גיד

כאשר ישב רבינו בצעירותו אצל חותנו והיה מפרנסו, היה שם שו"ב אחד מפורסם שהיה נכבד מאד בעירו אמנם רבינו ז"ע שם עליו עין פקוה ולא הוטבו בעיניו דרכיו ומנהגיו וע"כ חדל מלאכול בשר כי לא רצה לאכול מזבחתו של שוחט זה, וירע הדבר מאד בעיני חותנו, וביודעו כי חתנו רבינו ז"ע משומעי קול עצתו של הרה"ק מרימנוב ז"ע על כן נסע אל הרה"ק למען יצוה על חתנו לאכול בשר, אמנם הרה"ק השיב לו שבאם אין ברצונו לאכול בשר הנח לו ויעשה כרצונו, והיה אח"ז כאשר היה רבינו ז"ע משובתי שבת אצל הגה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא ז"ע וסיפר לו כי כבר זה הרבה שנים אשר אינו אוכל בשר מחמת שהשו"ב לא הוטב בעיניו, השיב לו הגה"ק מאפטא יישר כחך, וסיפר לו כי בעיר יעריסלאב שלטה פ"א תחלואי ילדים ר"ל וכתבו להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע וענה להם מי אנכי כי שלחתם אלי האם נביא או בן נביא אנכי אשר אדע סיבת החולאת, רק באשר שכבר פניתם אלי ואמר לכם כי תראו מהיום והלאה להשגיח היטב על השוחטים שבעירכם, וכן עשו אנשי העיר ושכרו איש א' ת"ח ויר"ש שיעמוד אחורי בית המטבחים לראות מעשיהם, ויהי באחד הימים והנה שמע המשגיח

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני - סגול. רמז למה שכתב רש"י לשלושה דברים, לדורון תפילה ולמלחמה, וסגול שלוש נקודות מרמז לשלושה, והבאתי לעיל מזוהר הקדוש (ח"ג ק"ט): שסגול מרמז לשלושה אבות.

עוד יש לרמז בסגול זה שלושת הטענות שטען א' בעלילה באת עלינו. ב' בתחילה אמרת מרגלים אתם לראות את ערוות הארץ באתם. ג' גביע גנבתם. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

ויהי כי עלינו אל עבדך אבי. עלינו תרין במסורה, דין, ואידך לאסור את שמשון עלינו (שופטים טו י). הוא שלמדורז"ל (שבת פט ע"ב) [ראוי היה יעקב לירד בשלשלאות, וכמו התם נתקו המוסרות, כמו כן כאן נתקו המוסרות ובה במרכבה בכבוד גדול. (אגרא דכלה)]

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו'. בדרך רמז עפ"י דברי הנועם מגדים פרשת האזינו וז"ל, והנה פירשנו הכתוב (ישעיה סד, ג) עין לא ראתה כו'. דהכוונה הוא, כי יש צדיק הנזהר מפניות ועושה כל מעשיו בהתבודדות למען ינצל מהרהורי שלא לשמה ולפעמים שהוא מוכרח להיות בין הבריות בשעת תפלתו וכדומה אזי דאג יאג איך ינצל מפניות. וה' ברחמיו רואה כשרון מחשבתו ויושיע לו גם כשהוא ברבים שיהיה בעיניו כאלו הוא באחד אין רואה. וזהו עין

לא ראתה כו', הכוונה שה' יעשה לצדיק כאלו עין לא ראתה זולת אלקים גם כשהוא ברבים והבן היטב, עכ"ל. וזה ירמוז ולא יכול יוסף הצדיק שמוסיף לעבודת ה' הוא חושד א"ע שאם יעשה ברבים לא ינצל מפניות ואינו יכול להתאפק לכל הנצבים, ויקרא הוציאו כל איש מעלי, כדי שיהי' בדד בהתבודדות,

דרוש לפרשת ויגש מרבני בעל בני שלשים זי"ע

וישלח את אחיו וגו' ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך. פירש"י ז"ל משמ"י דגמרא (תענית י:) אל תתעסקו בדבר הלכה, שלא תרגזו עליכם הדרך. והדברים מתמיהין אדרבה יתעסקו בדבר הלכה משום סכנת הדרך, כמבואר בזהר בראשית (ס"ט ע"ב) כל מאן דאזיל בארחה ולא עמיה מילי דאורייתא מסתכן בנפשי', ובזהר שמו"ט (ל"ב ע"א) ר' יוסי ור' חייא הוו אזלי בארחה אר"י לר' חייא אמאי את שתיק הא אורחא לא אתתקן אלא במילי דאורייתא, ובזהר ויקרא (פ' ע"א) תנינן כל בר נש דאזיל בארחה ולית עמי' מילי דאורייתא חייב בנפשי', ועוד שם (רס"א ע"ב) דאמר ר' יהודה האי מאן דאזיל בארחה יכוין לתלת מילין וכו' עלאה מכלא תרי תברא או תלתא דלען במלי דאורייתא, ואם כן הוא היאך צוה יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה. אמנם נלע"ד עפ"י הנודע מספרים, דשם הקדוש המסוגל לשמירת הדרך הוא יוצא מס"ת

ואח"כ שה' רואה את כשרון מחשבתו עוזר לו ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו כשהוא ברבים נדמה לו שעין לא ראתה ואין איש אתו והבן. (שמועה טובה)

פרשת ויחי

וישתחו ישראל אל ראש המטה. יש לפרש וישתחו וכו' עפ"י מה שאחז"ל (ב"ר פס"ה ט וע"י ב"מ פז.) עד יעקב לא הוה חולי וביקש יעקב רחמים על הדבר בכדי שיהיה האדם יכול לצוות את בניו ואמר לו הקב"ה חי"ך דבר טוב שאלת וממך אני מתחיל, וזהו שיש לרמוז וישתחו ישראל על רא"ש המטה שנתבאר שהוא יהיה הראש לישיב במטה

ובריתו להודיעם. (דברי תורה - מונקאטש ח"ד אות סו)

ספרו מגידי אמת שמנהגו של רבינו זי"ע היה שלא ישן בשעות היום כל ימות החול אף כי לא עבר עליו חצות לילה בשינה רק בעש"ק וביום שבת קודש היה ישן מעט ביום ועם כל זה היה נראה לעיניו בשר בכל פעם בליל ש"ק בשבת אצל שלחנו הטוהר ובסעודה שלישית רעוא דרעיון כאילו הוא מתנמנם על יד השלחן, אמנם בעלי צורה ידעו והבינו כי בעת שנראה לעינים כנרדם ומתנמנם הרי הוא דבוק מאד בדביקות

בחליו קודם פטירתו, ויתכן בזה בפסוק שלאחריו ויהי אחר הדברים האלה איזה מן הדברים ומה שייכות יש לזה עם הקודם, ולפי הנ"ל יתכן היינו אחר שביקש יעקב רחמים על הדבר ונתבשר בזה והשתחוה הנה כן היה ויאמר ליוסף הנה אביך וכו'. (ליקוטי מהרצ"א)

ועתה שני בניך הנולדים לך וגו' עד בואי אליך מצרימה לי הם. יש לפרש עפ"י מאמרו ז"ל (סוטה לו:) ראוי היה יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים. וזהו ועתה שני בניך הנולדים לך ולא יותר היא מהסיבה שהיו לך עד בואי אליך קודם שנראה לך דמות דיוקני, ולכן אותן שני בנים לי הם שאני גרמתי לך שישארו. ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם וגו', רימז לו לעשרה הרוגי מלכות שהיו גם גלגול עשרת השבטים, וזהו לך יהיו כי על ידם יהיה התקון לך, ובזה יתישב איך אמר ומולדתך אשר הולדת אחריהם ולא

מצינו שהיה לו עוד בנים. (צמח דוד)

ויקח יוסף את שניהם וגו' וישלח ישראל את ימינו וגו' וירא יוסף וגו' ויאמר יוסף וימאן אביו וגו' אולם אחיו הקטן יגדל ממנו וגו'. אפשר דפלוגת יוסף ויעקב בענין מנשה ואפרים הוא כענין פלוגת ר' יוחנן ור' אבהו בברכות (לד:) אי צדיק עדיף או בעל תשובה, ומנשה רומז לצדיק מעיקרו כשמו נשני אלקים את כל עמלי עמל והבל דעוה"ז ואינו עוסק רק במושכלות, ואפרים הוא הבע"ת כי הפרני אלקים בארץ עניי, שזדונות נעשו זכיות, וזה שאמר יעקב ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו כר' אבהו וכן הלכתא. (בני שלשים)

נפלאה ומתקשר בעולמות העליונים גבוה מעל גבוה, ואירע פ"א בסעודה שלישית אחרי שהתעורר פתח פה קדשו ואמר בזה"ל ווארין אונס זאגין מיר אז די תפילין זענין כשר אין זיי זענין כשר אין אז מען פסקיט בבית דין של מטה כשר פסקיט מען אזוי אויך אין בית דין של מעלה, כן הגיד אז ב"ק, והי' הדבר לפלא בעיני כל השומעים כי לא ידעו על מה ירמוזן אלה הדיבורים. והנה אחרי ההבדלה נודע הדבר מאיש אחד שהי' שם משובתי שבת והגיע לשם בעש"ק קודם המנחה, ותכלית בואו אז היה לאשר אביו המנוח בא אליו כמה פעמים בחלום הלילה לבקשו שישע אל הרבי מדינאב כי בחיים חיותו היה מאנ"ש וחסידי ויודיע לו כי יש לו יסורים בעולם העליון מחמת התפילין שלו אשר הי' מניח בחיים חיותו כי הבית דין של מעלה רוצים לפסלם על כן יבקש מרבניו לעשות לו טובה, כן נראה אליו ודבר לו אביו כמ"פ בחלום ובחזו"ת דלילה, וסיפר האיש כי כאשר הגיע לדניאב עש"ק סמוך למנחה זמן קצר לפני כניסת כלה שבת מלכתא על כן לא הספיק לכנס אל הקודש פנימה ולדבר עם רבנו עד"ז וחשב פנימה ולדבר עם רבנו עד"ז וחשב בדעתו כי אחרי יציאת השבת כבר יהי' לו האפשרות לזה אמנם רבינו זי"ע אשר כל רז לא אניס לי, ונתגלו לפניו דברים טמירין ועלמין עוד טרם סיפר לו בנו את מבוקשו כבר פעל ועשה להמתיק את הדינים מאביו המנוח.

(עשר בתצחות אות יד)
זכורו יגן עלינו ועל כל ישראל

פרשת ויגש

אָנְכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרָיִם וְאֶנְכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה: רש"י [שבת פט: ד"ה ארד עמך אעלה גם עלה], ארד עמך גלות אחד, אעלך גלות שני, גם גלות שלישי, עלה גלות רביעי, כאן רמז ד' גלויות וכו'. פרקי דרבי אליעזר [פ"ח], וכשעלו ישראל ממצרים נתייחסו כל הזכרים ששים רבוא חסר אחד מה עשה הקב"ה נכנסו במניין עמהם ועלה במספר עמהם לקיים מה שנאמר ואנכי אעלך גם עלה ירושלמי [סוטה פ"א ה"י], אנכי ארד עמך מצרים ואנכי אעלך גם עלה, מה ת"ל גם עלה, אמר אותך אני מעלה ושאר כל השבטים אני מעלה, מלמד שכל שבט ושבט העלה עצמות ראש שבטו עמו. זוהר [ח"א רכ"ב ע"א], ויאמר אלהי"ם לישראל וגו' אל תירא וכו' אמר עוד דחילנא דילמא אתקבר תמן ולא אזכה עם אבהתי, אמר ליה ואנכי אעלך גם עלה, אעלך ממצרים, גם עלה לאתקברא בקברא דאבהתיך. [ח"ב ט"ז ע"א], בשעתא דהוה ירידה לבנוהי, נחתת שכיתנא, הדא הוא דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה, כל זמנא דיהוי לך עלייה, כביכול עלייה אית ליה.

פרשת ויחי

בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עָלִי עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עָלִי שׂוֹר: מדרש [ב"ר פצ"ח י"ח], בן פורת יוסף, א"ר אבין בן פורת רביה בן פירות רביה יוסף. מדרש לקח טוב, אמר שני פעמים בן פורת, על שם מנשה ואפרים. צרור המור, הנה יוסף הצדיק זכה לברכות כפולות, מה שלא זכו שאר השבטים. לפי שהיה ראוי לברכו שתי ברכות כנגד שני זמנים שעברו עליו, האחד זמן השעבוד והגלות, והשני זמן המעלה והכבוד, ובשניהם עמד קיים בעבודת השם. והם כנגד יוסף ה' ל' בן אחר, וכנגד אסף אלהים את חרפתו, ולכן אמר ב' פעמים בן פורת יוסף, בן פורת עלי עין. אור החיים, טעם הכפל הוא לומר כי לב' צדדין ראוי הוא לפרות, הא' לצד מה שהוא יוסף כאומרו ז"ל (סוטה לו:) ראוי היה יוסף להעמיד י"ב שבטים, והב' בן פורת עלי עין על אשר לא זנה אחרי עיניו.

א. כך הגירסא ברש"י בס' דקדוקי סופרים (לפרש"י שבת לר' משה יהודה בלוי) שהגיה מרש"י כת"י (בריטיש מוזיאום).

ב. פי' כפל הלשון רומז א' לעליית יעקב ב' עליית השכינה עמו.

פירוש, יעקב היה מתיירא שמא יקבר במצרים ולא יזכה להקבר עם אבותיו, א"ל הקב"ה ואנכי אעלך גם עלה הבטיחו על שתי עליות א' אעלך ממצרים שלא יעשוך ע"ז, ב' גם עלה שתזכה להקבר עם אבותיך.

ג. דבר חידוש כתב בחת"ס תורת משה פ' ויחי וז"ל, כתבו תוספות עה"ת דהך גושן שבפרשיות אלו היינו אותו גושן שכתב בספר יהושע (ט"ו נ"א) בנחלת בני יהודה והיה מארץ ישראל, וכתבו שלכן כתיב ויעל יוסף לקראת אביו גשנה דכל ארץ ישראל נקרא עליה מפני שהוא גבוה מכל העולם, והיינו דאמר ליה הקב"ה ליעקב ואנכי אעלך גם עלה, ב' עליות, אחד לארץ גושן, ב' אחר מותו למערת המכפלה עכ"ל.

ד. וע"ד העבודה כתב בס' דגל מחנה אפרים פ' וילך וז"ל והנה מי שמוסר נפשו ועובר בכל המחיצות ודוחק עצמו עד שבא אל המלך אז יבא למעלה יותר גדול מקודם, וזהו אנכי ארד עמך, היינו כשתתן לב ותבין שאפילו בירידה יש גם כן אנכי, היינו ההסתרה שנתת עצמי ממך הוא גם כן לטובתך, אז ואנכי אעלך גם עלה היינו שתזכה למעלה יתירה, וזהו גם עלה והבן.

ה. פי' בעץ יוסף, משום דכתיב בן פורת ב' זימני דריש חד לשון פורת וחד לשון פירות, ור"ל שנגדלת ע"י חלום הפירות וע"י חלום הפירות היינו השבלים. עיי"ש במדרש עוד דרשות כענין זה, וכן בפ' וישלח פרשה ע"ח י"ג ע"פ ותגשן השפחות.

המיתר דברי תורה מעמ' ב'

גליא רזיא בשביל שהביא יעקב אבינו לשון תרגום בתורה [בראשית לא מז] ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קראו גלעד, בשביל כך באו ישראל בגלות מצרימה, כיון שדיבר יעקב אבינו לשון ארמי עם לבן לכן היה אנוס לירד מצרימה וז"ש וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור ע"כ. ולפי"ז יש לפרש כאן מ"ש יעקב שלא הכנסתיה לארץ אנוס על פי הדיבור כונתו שאולי גם זה בכלל הגזירה, כלומר משום שהכניס דיבור ארמי בתורה לכן נקברה רחל אשתו עקרת הבית בחוץ לארץ, ויש ליתן רמז לכך, לב"ן יג"ר שהדותא" אר"ץ לב"א אר"ץ ה"ה.

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל וכו' ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם. פירש"י ואקברה שם ולא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ וידעתי שיש בלבן עלי אבל דע לך שע"פ הדבור קברתיה שם שתאה לעזרה לבניה וכו' קול ברמה נשמע וגו'. י"ל שזה ג"כ נרמז בדברי רש"י עפ"י 'הדיבור' קברתיה שם, כלומר לצורך הדיבור היינו שתרים רחל אמנו קולה בדברים קול ברמה נשמע וכו' לפיכך קברתיה בדרך.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרביתנו הקדושים מקאסאן צוק"ל

תקנות מרבני מהרצ"א זיע"א אשר תיקן לבני חבורתו

[מספר תמכין דאורייתא ס' א']

א. הרוצה למלאות ידו להיות מבני החבורה לא יעבור עליו יום אחד בלא תורה הן קודם התפילה או אחר התפילה אפילו אם עוסק במשא ומתן כל היום יפנה א"ע לשעה הן קודם התפילה או אחרי' ללמוד איהו דבר תורה כפי השגת שכלו ומי שאינו בר הכי על כל פנים יעסוק בתהלים ומעמדות בכל יום ויוצא ידי חובתו.

ב. חלילה לאחד מבני החבורה לישב במושב צאים בשוקים וברחובות וזולת בעסקו במו"מ מותר להתהלך בשוקים ברחובות אבל לא לישב על הספסל וכיוצא בשוקים כי זה נק' מושב צאים רק אם יצטרך לישב ילך אל הבית או אל התנות.

ג. לא ישתתפו ולא יצטרפו מעולם לבני החבורה ההולכים בסוד משחקים והעוסקים בליצנות וכיוצא.

ד. בני החבורה חלילה להם לילך בווערצהיזר או לשאר בתי משתאות ומכל שכן חלילה להם לילך לבתי טרטרות וקרקסאות הנקראים טרייאטיר וקאמעדייא ואם יתוודע לבני החבורה אשר אחד מבני החבורה עבר על זה. בפעם ראשונה יקנסוהו כפי שכלם. ובפעם שניה יסלקוהו מן החבורה.

ה. חלילה לאחד מבני החבורה לשחק בקארטין ובקוביאיות ובשאר מיני שחוק ואם יתוודע לבני החבורה מי שעבר ע"ז אזי יתנהגו עמו כנזכר בסעיף ד'.

ו. להיות הדבר הזה שכיח בעוה"ר במדינה הלזו רבים מקילין לעצמן להשחית פאת ראשם וזקנם ובעוה"ר נעשה בכמה מקומות כהיתר. הנה חקוק הדבר בעט ברזל ועופרת להיות למשמרת. מי שנוהג כזאת לא יבא אל תוך החבורה עם היות שאין כח בידיו למחות על הכלל במדינה הלזו עד יבא בעל הכרם וכו' עכ"פ לא יצרפיהו בשו"א אל החבורה הלזו.

ז. חלילה לאחד מבני החבורה לגדל בלורית הגם שאין כח בידיו למחות על הכלל וכו"ל.

ח. כל אחד מבני החבורה מחוייב ללבוש טלית גדול מצוייך כהלכתו בשעת התפילה ובגד של ארבע כנפות נעשה בכשרות וכדין ומצוייך כהלכתו וכן יהי' מלובוש כל היום. והמקיל בזה לא יבא אל תוך החבורה ואפילו אם הוא כבר מבני החבורה כשיתוודע שהוא מקיל בדבר בפעם ראשונה יוכיח אותו וכשלא ישמע יסלקוהו.

ט. רבים מקילין לעצמן בעוה"ר במדינה זו מבלי התבונן באיסור דאורייתא שעטנז ע"כ מי שמיקל בדבר אפילו בשעטנז דרבנן, חלילה לצרפו אל החבורה ומי שהוא כבר בחבורה יתנהגו עמו כנזכר בסעיף ד'.

י. כל אחד מבני החבורה יקבל ע"ע שלא לספר ולדבר בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה. ובני החבורה יקנסו את העובר.

בינה לעיתים

הבנה לשיובבי"ם מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א שמירת העינים והמחשבה

כשירדו בני ישראל למצרים אשר שם מקום טומאה ערות הארץ, בשר חמורים בשרם, וכמו"ש [ויקרא יח ג] כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, הכניס יעקב אבינו בבניו כח קדושה להשמר מערות הארץ ולהחזיק בבחינת חי להיות טו"ב, כי זה היה בחינתו וכוחו, כמו"ש חז"ל יעקב אבינו לא מת [תענית ה:]: פי' לא היה בו שום בחי' מיתה מעולם, וז"ש ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה.

והנה שורש אלו החטאים הם מן העינים והלב כמו שאמרו חז"ל [ירוש' ברכות פ"א ה"ה] עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה, ויעקב אבינו ע"ה נתן הכח בבני' לשמור עיניהם ולבם בקדושה אפילו במצרים, אבל משנפטר נסתמו עיניהם ולבם של ישראל. וז"ש ויחי יעקב שבע עשרה שנה, פי' כל זמן שחי יעקב היו בני ישראל בבחי' טו"ב היינו שבע עשרה, אבל משנפטר נסתמו עיניהם ולבם וכו'.

וז"ש יוסף ועיניכם אל תחוס על כלים כי טו"ב כל ארץ מצרים לכם הוא [לעיל מה כ:]: פי' אל תחשו לקלקול עיניכם, כי כל זמן שיעקב חי תהיו בבחי' טו"ב שמונים בקדושה.

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. הקושיא ידועה למה הוצרך הכתוב למנות החשבון הרי כבר ידענו שבשעה שירד יעקב למצרים היה בן מאה ושלשים וכשנפטר היה בן קמ"ז הרי לן י"ז שנה שהיה במצרים. ועוד קשה דלא מצינו לשון זה אצל אחד מן האבות למנות מנין שנים שחי במקום פלוני, ואם רצה למנות שני חייו הול"ל ויחי יעקב מאה ארבעים ושבע שנה כמו"ש בכל מקום. ועוד שאין כאן מקומו כלל שהרי עדיין לא מת, וזה הול"ל אח"כ אצל ויגוע ויאסף אל עמיו. גם מ"ש חז"ל למה פרשה זו סתומה כיון שנפטר יעקב נסתמו עיניהם ולבם של ישראל, הלא כתיב ויחי יעקב ולמה סמך כאן הסתימה והפטירה הרי עדיין לא נפטר.

וי"ל עפ"י מ"ש רבינו האריז"ל [ליקוטי תורה כאן] שבע עשרה שנה כמנין טו"ב הוא רומז לטוב וכו' עיי"ש. הנה פרשה זו הקדמה לימי השובב"ם שניתנו לתיקון פגמי עון השחתה הנקרא רע כמו"ש בפרשת וישב [לעיל לה ז:] ויהי וכו' רע בעיני ד' וימתהו ד', היינו רע היינו מת, שהוא היפך הטו"ב שהוא בחי' חי מדת יוסף הצדיק מדת יסוד הנקרא ח"י, כמו"ש [לעיל מה כו:] עוד יוסף חי. והנה